

Mitrengová, Zuzana

[Nilsson, Ingela; Goldwyn, Adam (eds.). Reading the Late Byzantine Romance : A Handbook]

Neograeca Bohemica. 2019, vol. 19, iss. [1], pp. 89-91

ISBN 978-80-270-7807-3

ISSN 2694-913X (Online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/142207>

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

κομματικής ανακαταγραφής (1951-1952), της καθαίρεσης του Νίκου Ζαχαριάδη (1956) και της διάσπασης του ΚΚΕ το 1968, τα παρασκήνια και οι συνέπειες της απονομής της ρουμανικής υπηκοότητας στους πρόσφυγες (1950), όπως και η εκ των υστέρων ανάκλησή της (1963). Ο Πατελάκης δεν παραλείπει να εξετάσει αυτήν την πορεία εκ παραλλήλου με τις πολιτικές εξελίξεις στην ίδια τη Ρουμανία και στο εσωτερικό του ρουμάνικου κόμματος, ενώ σε ειδικό παράρτημα παραθέτει τα βιογραφικά των σημαντικότερων Ρουμάνων ηγετών.

Ιδιαίτερη εντύπωση προκαλεί το εύρος των βιβλιογραφικών αναφορών της μελέτης. Ο Απόστολος Πατελάκης συγκέντρωσε και διάβασε προσεκτικά όχι μόνο το σύνολο των μαρτυριών που σχετίζονται με την πολιτική προσφυγιά της Ρουμανίας, αλλά και ιστορικές μελέτες, αυτοβιογραφικά βιβλία και μαρτυρίες που προέρχονται από δεκάδες πρόσφυγες και πρωταγωνιστές εκείνης της περιόδου, οι οποίοι έζησαν σε άλλα σημεία της «προσφυγοχώρας». Είναι κρίμα που το σύνολο των βιβλιογραφικών αναδρομών δεν αποτυπώθηκε με αλφαβητική σειρά στο τέλος του βιβλίου (εμφανίζεται μόνο η σχετική με τη Ρουμανία βιβλιογραφία και αρθρογραφία). Επίσης αδύναμη κρίνεται η γλωσσική επιμέλεια του βιβλίου, καθώς υπάρχουν αρκετές ορθογραφικές παραδρομές και λάθη που χρήζουν διόρθωσης.

Οι παραπάνω αδυναμίες ωστόσο, δεν μειώνουν στο ελάχιστο την αξία, την έντιμη και φιλότιμη προσπάθεια που κατέβαλε ο αγαπητός συνάδελφος Απόστολος Πατελάκης. Δεν απομένει παρά να ευχηθούμε το βιβλίο να διαβαστεί όχι μόνο από τους απογόνους των πολιτικών προσφύγων της Ρουμανίας, αλλά και από όσους ασχολούνται με την περίοδο του εμφυλίου πολέμου και της πολιτικής προσφυγιάς, τροφοδοτώντας έναν νέο κύκλο δημιουργικού διαλόγου και γόνιμων αντιπαραβολών.

Ingela Nilsson - Adam Goldwyn (eds.). Reading the Late Byzantine Romance: A Handbook. Cambridge: Cambridge University Press, 2019, 347 pp. ISBN 978-1-107-18779-5.

Zuzana Mitrengová

Adam Goldwyn působí jako odborný asistent na univerzitě v Severní Dakotě. V minulosti se zabýval řeckou literaturou všech období, recepčí klasické

literatury a komparativními přístupy ke středověké literatuře, zejména ke středověkým románům. Své studium a výzkum realizoval mimo jiné na University College v Londýně a na City University v New Yorku, krátce pobýval také v Kosovu, v albánské Tiraně a mezi lety 2011–2013 v Uppsale. Nyní se věnuje kulturní výměně mezi pozdně středověkými a novověkými etniky na Balkáně a literárním vztahům mezi Byzancí a Evropou, kde se soustředí zejména na recepci trójské války.

Ingela Nilsson je v oblasti byzantské literatury osobností, již není třeba dlouze představovat. Po získání doktorského titulu v roce 2001 postupně působila na Freie Universität v Berlíně, na École des hautes études en sciences sociales v Paříži a následně na univerzitě v Uppsale. Nyní je ředitelkou Švédského výzkumného institutu v Istanbulu. Její výzkum se soustředí na vazby mezi klasickou a byzantskou literaturou, naratologií a na obraz Byzance v pobyzantské Evropě.

Tyto dvě osobnosti spojily své síly a sestavily publikaci, jež vychází z konference *Romance between East and West: New Approaches to Medieval Greek Fiction*, která se konala koncem roku 2014 v Aténách. Z příspěvků, které tam zazněly, sestavili Nilsson a Goldwyn výběr, jenž představuje nejnovější směry, jimiž se ubírá výzkum pozdně byzantských románů.

Tyto romány, někdy nepřesně označované jako palaiologovské, se datují přibližně do období mezi polovinou 13. a 15. stoletím. Jde o romány *Livistros a Rodamni*, *Trójská válka*, *Velthandros a Chrysantza*, *Kallimachos a Chrysoroi*, *Vyprávění o Achillovi* (také *Byzantská Achilleis*), *Florios a Platiaflora*, *Vyprávění o Tróji* (*Byzantská Ilias*) a *Imberios a Margarona*. Pro všechna tato díla byl použit patnáctislabičný jambický neboli politický verš a kultivovaný hovorový jazyk, v tomto rozsahu a žánru v byzantské literatuře vůbec poprvé.

Kromě těchto románů však příspěvatelé této publikace pojednávají i o dalších dílech byzantské veršované fikce, jako je např. *Digenis Akritas*, *Příběh o útrapách Apollonia z Tyru* nebo *Alexandros a Semiramis*, i o západních rytířských románech, s nimiž jsou analyzované byzantské romány v několika příspěvcích srovnávány.

Kromě Adama Goldwyna a Ingely Nilsson, kteří ve svém příspěvku hledají v byzantských románech s trójskou tematikou homérské prvky, se na obsahu knihy podílí další více než desítka osobností, jež v patnácti kapitolách nabízejí svůj pohled na lingvistické, filologické či areálové otázky týkající se pozdně byzantských románů. Takto například absolventka kyperské univerzity Efthymia Priki porovnává sny a ženskou iniciaci v románech *Livistros a Rodamni* a *Hypnerotomachia Poliphili*, Megan Moore z univerzity v Missouri pojednává o blízkosti erotiky a smrti v žánru pozdně byzantských románů a Romina Luzi

z univerzity v Římě zkoumá přítomnost francouzského prvku v byzantském románu *Imberios a Margarona*, adaptaci francouzského románu *Pierre de Provence et la belle Maguelonne*. Svě slovo v knize dostaly i vůdčí osobnosti výzkumu pozdně byzantských románů, jež se v posledních dekadách zasloužily o počátek jejich zevrubnějšího zkoumání. Carolina Cupane ve svém příspěvku hledá mezikulturní střety napříč pozdně byzantskými romány, zatímco Elizabeth Jeffreys se zabývá specifiky románu *Trójská válka* v kontextu ostatních byzantských děl tohoto žánru. Osvěžujícím zakončením je příspěvek Panagiotise Agapitose, který sepsal fiktivní minipříběh, jenž se inspiruje problematikou pozdně byzantských románů jako celku i ve zbytku knihy pojednávanými tématy. Agapitos se pokouší vcítit do atmosféry a poměrů v nejvyšších kruzích byzantské aristokracie konce 14. století, jejíž členové vyjadřují své pohoršení nad námětem, jazykem i popularitou těchto „nových“ příběhů, a nabízí tak zajímavý a odlehčený náhled na díla, jež jsou nyní podrobována zevrubným vědeckým analýzám, zatímco v době svého vzniku sloužila pouze k pobavení.

Pozdně byzantské romány byly na vědeckém poli dlouho spíše přehlíženou nebo degradovanou oblastí byzantské literatury. Kritizována byla především jejich neoriginalita, námětová vyprahlost a evidentní závislost na západních rytířských románech, jež byly považovány za lepší a povedenější předlohy jejich nudných a složitých byzantských protějšků (viz např. Krumbacher, K. *Geschichte der byzantinischen Litteratur von Justinian bis zum Ende des oströmischen Reiches* (527–1453). München 1891). Tato situace se začala koncem 20. století pozvolna měnit a pozdně byzantské romány se nyní těší čím dál větší pozornosti vědecké veřejnosti. Přestože několik významných objevů v této oblasti již bylo učiněno, některé z nich spoluautory této publikace, výzkum románů je stále teprve na začátku. Velká část z nich čeká nejen na podrobnější zkoumání, ale některé z nich i na kvalitní kritické edice, jež by tento výzkum umožnily. Editorský počín Adama Goldwyna a Ingely Nilsson dává vědcům možnost nahlížet tato díla zcela novou optikou. Právě šíře témat a přístupů k pozdně byzantským románům činí z této publikace užitečný a inspirativní kus. Pro svoji odvahu vést výzkum nekonvenčními směry má mezi zatím nemnohými knihami o pozdně byzantských románech (srov. např. Agapitos, A. *Η ερωτική διήγηση στα μεσαιωνικά χρόνια: Περσία, Βυζάντιο, Φραγκία*. Αθήνα 2008 či Goldwyn, A. *Byzantine Ecocriticism: Humans, Nature, and Power in the Medieval Greek Romance*. Cham 2018) své důležité místo.
